

/ Programma Basisvaardigheden

'COMPLEXE PROBLEMEN VRAGEN OM DOORDACHTTE
OPLOSSINGEN'

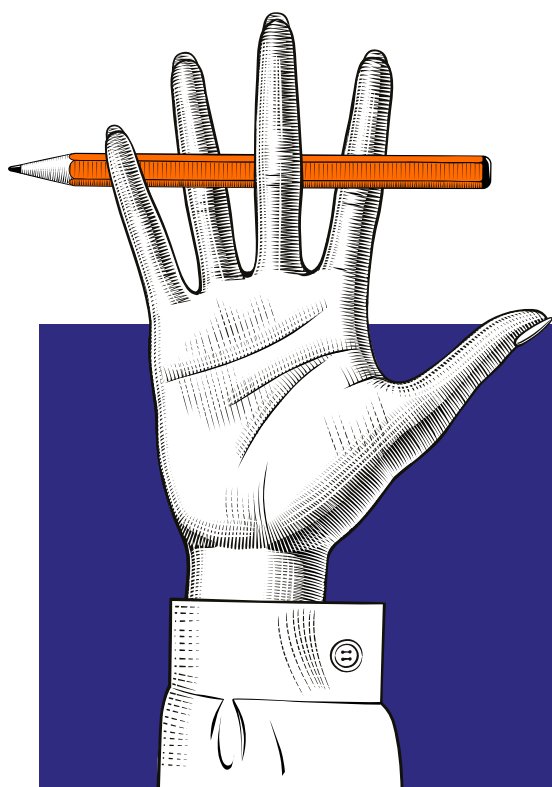
Hoe versterk je de basisvaardigheden van leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs? Het programma Basisvaardigheden van SLO gaat leraren, schoolleiders en de educatieve infrastructuur hierbij ondersteunen.

Af en toe duiken de berichten in de media weer op: Nederlandse leerlingen zouden niet meer kunnen lezen, schrijven en rekenen. Maar klopt dat eigenlijk wel? "Niet echt, het is te zwart-wit", zegt Bernard Teunis, manager bij SLO. "De problemen liggen veel genuanceerder dan de krantenkoppen soms doen vermoeden. Op sommige reken- en taalonderdelen presteren Nederlandse leerlingen prima, ook vergeleken met andere landen. Maar op andere onderdelen valt wel degelijk winst te behalen. Daarnaast constateren we dat er, qua prestaties, verschillen bestaan tussen diverse groepen leerlingen."

"De problemen liggen genuanceerder dan krantenkoppen doen vermoeden"

Waar zitten de hiaten?

Uit nationaal en internationaal onderzoek komt naar voren dat bij rekenen-wiskunde veruit de meeste Nederlandse leerlingen het basisoniveau halen, stelt Marc van Zanten (curriculumontwikkelaar rekenen-wiskunde bij SLO). "Tegelijkertijd weten we dat het rekenpotentieel van veel leerlingen in het primair onderwijs onderbenut blijft, met name van betere rekenaars. Bovendien blijkt dat zo'n 16 procent van de 15-jarigen onvoldoende gecijferd is. Internationaal gezien is dat niet slecht, maar we zijn er natuurlijk niet tevreden mee."

**Masterplan Basisvaardigheden
Vanuit de politiek, wetenschap en samenleving
klinkt al enige tijd de roep om het versterken van de
basisvaardigheden.**

In het Regeerakkoord staat daarom dat er een Masterplan Basisvaardigheden komt, op te leveren door onderwijsminister Dennis Wiersma. De input hiervoor zal onder meer geleverd worden door SLO. Het masterplan moet ertoe leiden dat leerlingen beter toegerust worden op het gebied van taalvaardigheid, rekenen, burgerschap en digitale geletterdheid.

Ook bij taal is het beeld genuanceerd. "Basisvaardigheden taal betreffen zowel de lees- en schrijfvaardigheid als de mondelinge taalvaardigheid van leerlingen. De problemen doen zich met name voor bij lezen en schrijven", zegt Anne-Christien Tammes (curriculumontwikkelaar taal/ Nederlands bij SLO). "Leerlingen hebben moeite met diep of kritisch lezen. Ze vinden het lastig om informatie uit verschillende bronnen te vergelijken, deze op waarde te schatten en de betrouwbaarheid ervan te beoordelen. Bovendien is de leesmotivatie laag."

Voor schrijfvaardigheid behaalde in 2019 driekwart van de leerlingen in groep 8 het gewenste niveau (1F); slechts een kwart behaalde het streefniveau (2F). Hoe het met de schrijfvaardigheid van leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs staat, is niet bekend. "Wel weten we dat bovenbouwleerlingen moeite hebben met het schrijven van goede teksten", vertelt Anne-Christien.

Op zoek naar een goede balans

Waardoor komt het nu dat leerlingen op sommige onderdelen van taal en rekenen-wiskunde minder goed presteren? Dat heeft vooral te maken met de manier waarop er gewerkt wordt aan basisvaardigheden in het onderwijs en de keuzes die worden gemaakt, stellen Bernard, Anne-Christien en Marc. "Zo is er een onevenredige verdeling in onderwijstijd tussen de verschillende taaldomeinen", vertelt Anne-Christien. "Vooral aan de makkelijk toetsbare onderdelen spelling, grammatica en lezen wordt veel aandacht besteed. En bij lezen maken leerlingen vooral vragen bij teksten, in plaats van dat ze werken aan diep lezen. Er wordt minder onderwijstijd besteed aan schrijfvaardigheid en ook aan mondelinge taalvaardigheid. Een bijkomend probleem is dat in veel methoden de verschillende taaldomeinen nogal losstaan van elkaar, waardoor leerlingen de taal als 'betekenislös' kunnen ervaren."

Ook bij rekenen-wiskunde is het zoeken naar een goede balans in het lesaanbod, weet Marc. "We zien bijvoorbeeld dat leraren willen zorgen dat de basis goed zit, terwijl ze ook uitdagender leerstof willen aanbieden. Wat ook goed is, zeker voor leerlingen met meer in hun mars. Het is alleen zoeken hoe de onderwijstijd goed te verdelen."

Direct inzetbare interventies

Hoe kunnen onderwijsprofessionals de geconstateerde hiaten bij taal en rekenen-wiskunde wegwerken? Dat onderzoekt SLO met het programma Basisvaardigheden. Inmiddels zijn de feitelijke problemen voor de diverse (sub)groepen leerlingen in kaart gebracht. Nu is SLO druk bezig met de zoektocht naar oplossingen: kennis over 'wat werkt, voor wie en wanneer' bij het versterken van de basisvaardigheden. "Bij taal kun je bijvoorbeeld denken aan het vergroten van de samenhang tussen verschillende taaldomeinen en het gebruik van rijke teksten", zegt Anne-Christien.

Later dit jaar lanceert SLO een online platform om de bevindingen te delen. "Hier vind je straks achtergrondinformatie, praktische handreikingen en handige tools die

direct inzetbaar zijn voor het onderwijs", vertelt Bernard. "En ook interventies voor uiteenlopende groepen leerlingen. Voor een leerling in groep 6 zijn immers andere interventies nodig dan voor een vwo-leerling." Bernard benadrukt dat er straks geen kant-en-klare aanpak voor het versterken van de basisvaardigheden op het platform staat. "Complexe problemen vragen om doordachte oplossingen. Wat de juiste aanpak is, hangt immers altijd af van het vak en de specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen. We willen met het platform vooral de kennis en kunde van onderwijsprofessionals vergroten, zodat zij op een onderbouwde manier keuzes kunnen maken uit het aanbod."

"We willen de kennis en kunde van onderwijsprofessionals versterken"

Verbinding zoeken met andere vakken

De nadruk binnen het programma Basisvaardigheden ligt in eerste instantie op rekenen-wiskunde en taal/ Nederlands (en later ook Engels). "Verder gaan we op zoek naar verbindingen met andere leergebieden, waaronder digitale geletterdheid en burgerschap", vertelt Marc. Hij geeft een voorbeeld: "Binnen burgerschap leren leerlingen onder meer om informatie kritisch te beschouwen, ook informatie uit bijvoorbeeld percentages en grafieken. Hier zit een belangrijk verband tussen burgerschap en rekenen-wiskunde." "Taal is evenmin een geïsoleerd vak", vult Anne-Christien aan. "Juist bij vakken als aardrijkskunde en geschiedenis kunnen leerlingen hun taalvaardigheid vergroten." "Deze voorbeelden laten zien dat er in het gehele curriculum kansen liggen om de basisvaardigheden te versterken", aldus Bernard.

Samenhangend geheel

Het programma Basisvaardigheden past binnen de kerntaak van SLO om te komen tot een doordacht en actueel curriculum. De totstandkoming van het programma functioneert parallel aan de ontwikkeling van formele curriculumdocumenten (kerndoelen, examenprogramma's en het Referentiekader taal en rekenen), die echter een langere ontwikkelperiode kennen. "De inzichten uit het programma Basisvaardigheden worden in de ontwikkeling van deze curriculumdocumenten meegenomen", aldus Bernard. "Zo ontstaat een samenhangend geheel." Marc geeft een voorbeeld van hoe dit er in de praktijk uit kan zien. "Tijdens de coronapandemie zag je dat de minister van VWS infographics liet zien tijdens de persconferentie. Heel handig, als je ze tenminste begrijpt. En dat doet niet iedereen. Grafische weergaven worden steeds vaker gebruikt om ontwikkelingen te verduidelijken, dus is het belangrijk dat we daar bij rekenen-wiskunde voldoende aandacht aan besteden. Eerst via het programma Basisvaardigheden. En uiteindelijk zal dit dan ook een plekje krijgen in het nieuwe curriculum." /